

bodočnost jugoslovanskega naroda; a gradilo se je na njih le kulturno edinstvo Jugoslovancev; na političko enotnost in samostojnost se ni mislilo, izvzemši nekatere smeje mlade politike, ki se jih pa je smatralo zaradi tega za fantaste. A danes so njih prorokovanja uresničena. Nadalje omenja našo zaslužnost v temnih 4 letih vojne, kjer smo pod nevdržnim pritiskom morali opravljati dela, pri katerih smo čestokrat zardevali. To so bili kruti dnevi za nas, težki in žalostni; v njih se zrcali naše najgloblje ponižanje.

Izvzeto malo nečastnih izjem, pa učiteljsvo vendar lahko trdi, da je izšlo iz svetovne vojne ne o m a d e ž e v a n o, medtem ko je večina drugih stanov obogatela in si polnila skrinje z bankovci, je mnogokateri izmed nas stradal, hodil v oguljeni obleki in zlezal v dolgove. A vse to pa nam ljubavi do dela ni vzelo. Z mladeniškimi ognjem in velikim požrtvovanjem stoji neomahljivo danes učiteljsvo ob narodnem vstajenju in preroinju pri svojem kulturnem delu. — Veseli ga, pravi nadalje, da Narodna vlada tudi upošteva velik kulturni pomen našega dela ter ga primerno nagraduje. Ko predsednik pozdravi še navzoče tovariše, ki so bili zaradi krute vojne odtrgani svojem poklicu, ter se spomni še onih, ki so morali položiti svojo mlado in upalno življenje na krvni oltar tužcev, otvori zborovanje. — Tajnica prečita zadnji zapisnik; nato se zasliši poročilo o delovanju društva v minulim letu 1918 in ono o delegacijskem zborovanju Zaveze v Ljubljani dne 4. septembra 1918. — Blagajničarka poroča glede gmotnega stanja društva. Vsa poročila se odobruje vzamejo na znanje. Pogovori se nadalje še zadeva o pobiranju za učiteljski podporni vojni sklad ter tozadevno primerno določa. — Zborovanje se konča s tem, da se poveri vodstvo društva za leto 1919 spet staremu odboru brez vsake izpremembe. — Na to se podajo vsi zborovalci v Narodni dom k predavanju, ki ga je imel pesnik Fran Albrecht o Ivanu Cankarju. — Predavatelj nam je očrtal Cankarjev duševni razvoj, kakor se nam javlja v njegovih delih od začetniške »Erotike« do labodnice njegovega življenja »Podobizsanj.« Pokazal nam je smeri, v katerih se je gibal pisatelj duh, analiziral nam njegovo satiro in Cankarja-bojevnika ter podal izčrpno sliko njegove borbe z družbo, govoreč o razdoru med zunanjim svetom in duševnostjo, o tem tragičnem konfliktu v življenju slehrega umetnika. Na podlagi filozofskih dedukcij nam je osvetlil Cankarjevo veliko osebnost, pomen njegov v naši književnosti, njega razmerje do svetovnega slovstva in lepoto njegovih del. Globoko zasnovano predavanje je dobilo v nas pazne poslušalce.

Petje je zaključilo ta naš lepo uspeši sestanek.

— ti.

+ **Ptujsko učiteljsko društvo** je zborovalo dne 6. februarja ob jako dobri udeležbi. Pogrešamo le še malo tovarišev in tovarišic v naši organizaciji. Vsi ti so vabljeni, da čimprej izpolnijo naše število. Zborovanje je bilo prav živahno, sodelovanje pri debatah in predlogih mnogoštevilno. Predavanje tov. Rozbauda »Iz spominov jugoslovanskega legionarja« je, žal, moralo izostati, ker ni bilo pričakovanih skioptičkih slik. Odškoduje nas zato prihodnje zborovanje, ki nam prinese kot dve aktualni predavanji: izostalo tov. Rozbauda in predavanje tov. Karbaša »Kako poučujem zgodovino v sedanjih časih?«

Tov. Dulerjeva nam je poročala o ustanovitvi podružnice ženskega društva v Ptujju in nam razlagala pomen društva s takim uspehom, da je večina navzočih pristopila k društvu bodisi kot članica ali kot podpornik.

Iz sprejetih predlogov je posneti, da ima učiteljsvo ptujškega okraja sledeče težnje:

1. da se izboljša mladim, zlasti od vajakov prišlim učiteljem gmotni položaj;
2. da bi se štela učiteljem vajakom vojna leta dvojno;
3. da odpravi Jugoslavija poletno oproščanje učencev,
4. da nas pošlje višji šolski svet v počitnicah v Zagreb ali Belgrad učiti se srbohrvatskega jezika. Akademična menza bi nas možno prehranjevala in dijaška stanovanja bi nas lahko vzela pod streho. (Za sedaj zaprosimo profesorja-strokovnjaka za predavanje, ki nam označi način, kako se samouko pripravljamo na tečaj.

S temi svojimi težnjami se obrnemo do Zaveze, da jim izposluje izpolnitev.

Po zborovanju smo volili zastopnika v okrajni šolski svet. Izid volitve je bil zaupnica dosedanjemu zastopniku tov. Klemenčiču. Izmed 48 glasov jih je prejel 47.

Prihodnje zborovanje je dne 6. marca ob 11. uri dop. Od 10. do 11. ure je pod vodstvom tov. Šerone pevka vaja.

Kronika.

— **Sklicanje narodnega predstavništva v Belgradu.** Ministrstvo za pripravo ustavotvorne skupščine in iznačenje zakonov kraljestva SHS je sporočilo deželni vladi v Ljubljani z odlokom št. 86 z dne 14. februarja, da je ministrski svet sklenil na svoji seji dne 14. februarja narodno predstavništvo sklicati na 1. marca 1919. Zasedanje bo v Belgradu. Vlada je storila vse, da odpravi obstoječe težkoče, in je upati, da se bo to posrečilo do sestanka narodnega predstavništva. Velike ovire so le še zaradi stanovanj, oziroma prenočevanja. Skrbelo se pa bo, da bodo sobe na razpolago. Priporočljivo pa je, da vzamejo gospodje poslanci s seboj najnujnejše posteljno perilo in odejo. Sovražnik je namreč popolnoma oplenil naše glavno mesto.

— **Ministrski podpredsednik dr. Korošec za našo dečo.** Iz Belgrada poročajo z dne 15. t. m.: Pod predsedstvom ministrskega podpredsednika dr. Korošca so se začele danes v Belgradu konference za priredbo načrta o državni zaščiti dece. Konference se udeležujejo razni oddelni načelniki ministrstev in zastopniki deželni vlad hrvatske, dalmatinske, bosenske in člani uprave društva za zaščito jugoslovenske dece.

— **Ustanovitev nižje rudarske šole v Ljubljani.** Na sedanjem ozemlju Slovenije je zaposlenih v rudnikih nad 200 rudniških paznikov, ki morajo skrbeti v prvi vrsti za varstvo delavcev. Ti pazniki so se vzgajali doslej v nižjih rudarskih šolah v Celovcu in Ljubnem na Štajerskem; vstop v in obovani šoli je bil Slo-ncem jako otežkočen. Zato je na vsem jugoslovanskem ozemlju, zlasti v Bosni, mnogo tujerodnih rudniških paznikov. Imenovani šoli sta bili med vojno zaprti, nekaj nemških paznikov so odslovili: posledica je silno pomanjkanje rudniških paznikov. Deželna vlada je sklenila, da se ustanovi s 1. oktobrom 1919 v Ljubljani nižja rudarska šola, obstoječa iz pripravljalnega tečaja, ki se otvori letos, in iz strokovnega tečaja za rudarstvo, ki se otvori čez eno leto. Za ravnateljca se imenuje predstojnik velenjskega premogovnika inženir Jaroslav Pizák in se mu naroči, da sestavi podrobno učni načrt in proračun stroškov. — Ta šola bo prva te vrste v Jugoslaviji, ki jo bodo obiskovali gotovo tudi Srbi in Hrvati.

— **Protest »Slovenske Matic«** proti Italijanom, ki so nasilno zasedli slovensko ozemlje. Odbor »Slovenske Matic« v Ljubljani kot reprezentant prve slovenske kulturne institucije odločno ugovarja proti zasedanju naših pokrajin, ki niso bile nikoli laške.

— **Šulferajnske in nemške šole — razpuščene.** Iz Maribora nam poročajo z dne 18. t. m.: Z ozirom na dokazano dejstvo, da so imele šulferajnske in nemške šole le malo nemških otrok, marveč so v prvi vrsti potujčevalne slovenske deče, je okrajni šolski svet na prvi svoji seji soglasno sklenil, da te šole razpusti, nemško učiteljsvo odstavi in ga nadomesti s slovenskim učiteljsvom.

— **Ponemčevanje.** Iz Maribora nam pišejo: Štetje na nemških oziroma šulferajnskih šolah je pokazalo, kako malo nemških otrok je obiskovalo te šole in koliko pretežno večino slovenskih otrok so ponemčevali. Štetje v Zlatnem vrhu pri Cmureku je odkrilo, da je bilo od 220 vsolahnih otrok samo 40 nemških. Vsi drugi so bili Slovenci.

— **Šolstvo na Goriškem.** Poročajo nam: Več mesecev šole na Goriškem sploh niso bile odprte. V Trstu in v Gorici se danes nimajo slovenski otroci nobenega pouka. Po kmetih tuptam poučujejo v slovensčini, velik del šol je še vedno zaprt. Italijani poizkušajo uvesti italijansko poučevanje, čemur se ljudstvo v vsi silo upira. Cesar ne dosežejo s silo, izkušajo doseči s sleparstvom. Po vaseh prirerejajo tečaje za italijansčino, obiskovalcem nudijo slaščice, hrane in raznovrstnih priboljškov; na drugi strani terorizirajo starše. To delajo v Nabrežini, Avbrnu na Krasu in drugod. V nekaterih vaseh morajo učitelji poučevati italijansčino kot obvezen predmet. V Dornbergu so zasedli šolo, na katere proclaju se blišči sedaj napis »Scuola elementare«. V šoli naj bi poučevali v italijansčini, toda pouk se ne vrši, ker nihče ne prihaja v šolo. Pred šolskim vhodom stoji dan na dan straža z nasajenim bodalom. Tudi šola v Prvačini je zaprta, ravno tako drugod. Da pridobe šolsko dečo na svojo stran, se Italijani poslužujejo vsakega sredstva. Opaža se, da postopajo sedaj v vseh krajih po sledeči metodi: Otrčke čakajo vojaki pred šolskim poslopjem, po končanem pouku jih zberejo v skupine, odvedejo v kuhinje in jih tam nasitijo, pri tem pa jih učijo Italijanom in silijo vzklikati: »Evlva l' Italia!« — V resnici: lepa je kultura italijanskega imperializma!

— **Preklie izključenja nenemških dijakov z dunajskih visokih šol.** Z Dunaja poročajo z dne 16. februarja: Zastopniki nenemških dijakov so se zglasili v petek drugič pri državnem kancelarju dr. Rennerju, ki jim je podal naslednjo izjavo: Izključenje nenemških dijakov z dunajskih visokih šol je že preključeno. Rektorji posameznih visokih šol so že dobili tozadevna navodila. Tudi izključenje jugoslovanskih dijakov zaradi dogodkov v Mariboru se je izpremenila v toliko, da so slovenski dijaki izključeni samo za tekoči semester in da se lahko vpjšejo zopet v prihodnjem semestru. Ustanovil se bo po visokih šolah poseben dijaški odsek v te svrhe. Da se odpomore pomanjkanju učnih oseb, se bodo nastavljali novi profesorji. Ker so sedanji prostori posameznih visokih šol že premajhni, se bodo v učne svrhe priredila ravna javna poslopja. Iz krogov visokošolskih profesorjev se je zvedlo, da je dal iniciativo za izključenje nenemških, zlasti pa jugoslovanskih dijakov predstojnik visokošolske pisarne dr. pl. Blumauer Monteneve.

— **Novo hrvatsko učiteljsiše.** V Čakovcu otvorijo dne 1. marca t. l. hrvatsko učiteljsiše.

— **Slikarska šola v Osijeku.** Akademični slikar Slavko Tomerlin otvori 15. februarja t. l. v Osijeku slikarsko šolo. V ta namen mu je odstopil klub hrvatskih pisateljev v Osijeku eno dvorano ljudske šole v Lovački ulici.

— **Odlikovanje.** Znani italijanski pesnik Gabriele d'Annunzio je imenovan za častnega doktorja rimskega vseučilišča.

— **Nemški časopisi v latinici.** Iz Haaga poročajo: V nemškem področju, ki so ga zasedli Belgijci, morajo odslej izhajati vsi nemški časopisi v latinici.

Polemika.

Četrtič »razpisane službe«.

Ni mi žal danes in mi ne bo nikoli poslej, da sem kdaj pisal uredniku »Učit. Tovarisa« in mu pojasnil krivico, ki se je delala — in se še dela neprestano — našemu učiteljsvu iz okupiranega ozemlja z razpisi služb iz vse neokupirane Slovenije v stalno nameščenje. In zakaj?

Tovariši in tovarišice! Nisem vrgel tega spornega jabolka med vas, ker mislite, da je begunsko življenje nekak »dolce far niente«! O, nikakor ne! Povod temu je sklep, izvršen na seji viš. šol. sveta dne 17. januarja 1919 in ki je bil objavljen v 4. številki tega lista: »Glede razpisa praznih učiteljskih mest se sklene z ozirom na zasedenje logaškega in postojnskega šol. okraja počakati, da se bo lahko udeležilo razpisa vse učiteljsvo«. Na drugi strani so pa razpisi služb v stalno nameščenje iz neokupirane Slovenije, tedaj tudi iz koroške in štajerske Slovenije, ki sem jih čital v »Uradnih listih« in »Učit. Tov.« (Oprostite, vd. dopisnik 6 štev. »Učit. Tov.«, da ne poznam več Koroške in Štajerske, čeprav sta pred skoro štirimi meseci še eksistirali!) Zakaj se ne bi prav tako, kakor v kranjski Sloveniji počakalo z razpisi služb v stalno nameščenje tudi v koroški in štajerski in v ostali neokupirani Sloveniji? Zakaj naj bo to le za kranjsko Slovenijo pravilno? Ali ne izzveni to nekam tako-le: Učiteljsvo, kolikor te je toli srečnega, da si svobodno in te ne tlači italijanski imperijalizem, kompetiraj sedaj, ko se ti ni treba bati konkurence in konkuriraj pozneje po ratificiranem miru, ko bodo razpisane službe v »Julijski Benečiji«, z učiteljsvom, o katerem piše ta list v 6. številki, da je pouk v italijansčini povsod brezpogojno odklonilo, da je tolika zavednost ob silovitem pritisku obudovanja vredna in da ne smemo nikoli izgubiti takih ljudi! O katerem piše dalje — prav ista številka — da se stavi — kar je beguncev — višjemu šolskemu svetu na razpolago v začasnno nameščenje v Sloveniji. — Mar naj to učiteljsvo onstran in tostran demarkacijske črte trpi eno krivico več, zadržano iz lastnih vrst? Iz lastnih vrst! — Joj, to boli!... In ta tretjina učiteljsva naj bi bila brezpravna? Nikjer in nikdar ne! — Krivico, ki je nista popravila dopisnika niti v 6. in niti 7. številki tega lista, bodo izkušali popraviti naši zastopniki na prihodnji seji višjega šol. sveta. Obljubil nam je tovariš-urednik sam in poznamo ga predobro, da nas ne vara!

Tečaj za srbohrvaščino.

Sedma številka »Učit. Tovarisa« prinaša pod tem naslovom: »Kakor čitamo v peti številki »Učit. Tovarisa«, so pričeli tekočega meseca tečaje za priučitev srbohrvaščine in je obisk teh tečajev za ljubljansko učiteljsvo celo obvezen.« In vprašuje: »Kako bo pa z nami, ki služujemo na deželi?« Dalje piše: »Ker je treba gledati, da se priučit srbohrvaščine kolikor mogoče mnogo učiteljev, bi bilo dobro, da se priredi tak tečaj tudi za učitelje na

deželi. Sedaj to ni mogoče, pač pa o velikih počitnicah v Ljubljani. Zdi se mi, da je tovariš, ki piše te stavke, Ljubljančan, službujoč kje na kmetih. Ne rečem, da bi nam v počitnicah manjkalo stanovanj v Ljubljani. Ali eno je, da trpi mesto pomanjkanje na živilih. In v Ljubljano bi moralo učiteljsvo stradati? — Če je že tako, da moramo stradati, stradajmo rajši v Srbiji! Naj učiteljsvo združi s tem teoretičnim tečajem potovanje po Srbiji, da ima priliko izobraziti se ne samo teoretično, ampak tudi praktično. — Kaj pa nešteto drugih duševnih užtkov, ki bi jih imelo učiteljsvo poleg vsega tega?

Naročajte in širite naš list.

Iz Jugoslavije.

— **Naredbo o novih prejemkih učiteljsva** priobčujemo v današnji številki. Naredba je po veliki večini delo gospoda referenta dr. Fr. Skabernéta, ki se je s posebno vnemo lotil naloge in jo izvršil na podlagi bogatih svojih izkušenj. Ne uganjamo nobenega osebnega kulta, ako to resnico javno poudarjamo. Kolika razlika med prej in sedaj, ko sedi v tako važnem uradu učiteljsvu naklonjen mož.

— **Višji šolski svet.** Prihodnja seja višjega šolskega sveta bo v četrtek, dne 27. t. m.

— **Učiteljski srbohrvatski tečaji v Ljubljani** so začeli z rednim delovanjem v sredo, dne 19. t. m.

— **»Sveta vojska.«** Deželna vlada je dovolila protialkoholni zvezi »Sveta vojska« kredita letnih 7000 K v pokritje režijskih stroškov. V odboru bodo poslej zastopane vse tri slovenske stranke. Deželna vlada prevzame protektorat nad to organizacijo.

— **Šolske in osebne vesti.** Višji šolski svet v Ljubljani je izpremenil v Celju: A. mestno nemško deško petrazrednico s 5 vzporednicami v petrazrednico s temeljnimi slovenskimi razredi in s štirimi vzporednicami; B. mestno nemško deklško petrazrednico v petrazrednico s temeljnimi razredi in s štirimi nemškimi vzporednicami; C. nemško deško meščansko šolo v meščansko šolo s temeljnimi slovenskimi razredi in z nemškimi vzporednicami; C. nemško deklško meščansko šolo v meščansko šolo s temeljnimi slovenskimi razredi in z nemškimi vzporednicami. Pri tej priliki se odstavljajo od službe: A. Na mestni deški petrazrednici: 1. Leder Fr., nadučitelj; 2. Porsche Ferdinand, učitelj; 3. Griendl Jožef, učitelj; 4. Lobenwein Maks, učitelj; 5. Jansky Artur, učitelj. — B. Na mestni deklški petrazrednici: 6. Groller Benedikt, nadučitelj; 7. Globotschnig Zofija, učiteljica; 8. Kremmer Hermina, učiteljica; 10. Ureutz Augusta, učiteljica. — C. Na deški meščanski šoli: 11. Eberhardt Karel, ravnatelj; 12. Baumgart Leo, strokovni učitelj. — Č. Na deklški meščanski šoli: 13. Praschak Otmar, ravnatelj; 14. Prenschaek Melanija, strokovna učiteljica; 15. Wendler Alfred, strokovni učitelj. — Začasno se nameščajo v Celju: A. Na mestni deški petrazrednici: 16. Bizjak Josip, nadučitelj na šoli v Bočni, za nadučitelja; 17. Wudler Maks, učitelj na okoliški šoli na Laškem, za učitelja; 18. Drnovšek Fran, učitelj v Sevnici, za učitelja; 19. Pestevšek Rihard, učitelj na Vranskem, za učitelja; 20. Roza Knezova, začasna učiteljica pri Sv. Bolfanku na Kogju, zdaj v Celju, za učiteljico; 22. Olga Širca, začasna učiteljica v St. Petru v Sav. dolini. — B. Na mestni deklški petrazrednici: 24. Barbara Zupankova, učiteljica v Teharjih, za učiteljico; 25. Ema Lilekova, učiteljica v Gotovljah, za učiteljico; 26. Franciška Levstikova, učiteljica v St. Jurju ob Taboru, za učiteljico; 27. Jospina Bizjakova, učiteljica v Bočni, za učiteljico; 28. Franciška Pristovškova, učiteljica v St. Janžu na Vinski gori, za učiteljico; 29. Marija Pučeva, učiteljica v Smartnem na Paki, za učiteljico. — C. Na deški meščanski šoli: 30. Serajnik Beno, ravnatelj na meščanski šoli v Zalcu, za ravnatelja; 31. Silih Gustav, učitelj v St. Pavlu pri Preboldu, za strokovnega učitelja; 32. Hribernik Franc, učitelj v Mozirju, za začasnega strokovnega učitelja; 33. Kranjc Franc, učitelj na celjski okoliški šoli, za začasnega strokovnega učitelja. — C. Na deklški meščanski šoli: 34. Brinar Josip, ravnatelj meščanske šole v Postojni, za ravnatelja; 35. Ana Zupančičeva, učiteljica v Brucku ob Muri, za strokovno učiteljico; 36. Mila Plohova, strokovna učiteljica na Dunaju, II. Vorganenstrasse Nr. 132/24, za strokovno učiteljico; 37. Sentjurc Ferdinand, učitelj na celjski okoliški šoli, za strokovnega učitelja; 38. Voyk Milan, voditelj mestne šole Gropada v Trstu, zdaj v Klanju pri Kranju, za začasnega strokovnega učitelja; 39. Eliza Proftova, učiteljica v Celju, za strokovno učiteljico. — Višji šolski svet v Ljubljani je odslovil od službe Franca

Klčekla, šolskega voditelja pri Sv. Jerneju nad Muto, ter tja namestil Ivana Verbiča. — Višji šolski svet v Ljubljani je premestil službenim potom učitelja Ivana Pišla iz Sevnice na dvorazrednico v Soboti. — Višji šolski svet v Ljubljani je premestil iz službenih ozirov učitelja Miroslava Lešnika od St. Vida pri Ptuj na petrazrednico v Marbek. — Višji šolski svet v Ljubljani je odstavil Marijo Anoskovo, učiteljico pri Sv. Petru blizu Radgone.

— Kaj pa schulvereinske šole? »Slovenec« piše: Morali bi jih čisto preprosto zaseči, in sicer brez vsake odškodnine. Kako je mogoče zagovarjati to? V teh šolah je doživljal naš narod največje žaljenje, najhujše, najzavratnejše preganjanje. V teh poslopih je vojeval nemški narod zoper naš narod najžalostnejši boj. Našo deco so nam odtuževali z brezobzirnostjo, ki jo je zmožen samo brutalni način nemškega obmejnega, germanizatoričnega boja. V teh šolah so vzgajali najhujše poturice, najzagrizenejše sovražnike našega imena, najboljši zidarje nemškega mostu do Adrije. Zato bi morali ob proglasitvi naše svobode postopati z njimi, kot ravna z imetjem onega, ki je svobodni najhujši sovražnik. Ne pa, da se sedaj še pogajamo prav ponižno, da vprašujemo, ali je »Schulverein« pripravljen prodati ta poslopja. Ko sem slišal o tem pogajanju in sem nekemu gospodu povedal svoje mnenje, mi je odgovoril tako-le: Zakona o razlastitvi še ni, o nedotakljivosti posesti še vedno velja stari avstrijski zakon. Kaj se to pravi? Saj tu vendar ne gre za posest poštenega posestnika. Nasprotno! Tu gre za posest političnega zločinca, najhujšega sovražnika našega imena in slovenskega čustvovanja, ki mu moramo zaseči njegova bojna sredstva. Zasega teh poslopij je naša narodna dolžnost. Vsa poslopja, vse imetje »Schulvereina« naj postane državna last — brez odškodnine. Če število nemški otrok zadosti ukrepu višjega šolskega sveta, naj se dovoli v njih pouk. V krajih pa, kjer število nemških otrok ne dosega predpisanega števila, se dajo ta poslopja na razpolago občini, ki naj ukrene z njimi kakor potrebno. Ravno tako naj se postopa z »Südmarko«.

— Iz Prevalj nam pišejo: V Prevaljah je 6 razredna ljudska šola z dvema ekspoziturama na Fari in v Lešah. Na vseh treh šolah je tačas 484 učencev, od teh 452 Slovencev, 30 Nemcev in 2 Italijana. Vkljub temu je bilo do sedaj na teh šolah nastavljenih 10 nemških učnih oseb, od katerih sta le eden učitelj in edna učiteljica za silo znala slovenski. Sedaj so te učne osebe izmenjane s slov. učiteljstvom. Dasi so skoro vsi učenci sami Slovenci, je pouk vendar težaven, ker so do sedaj pisali učenci slovensčino z nemškimi črkami. Četudi je začetek v takih razmerah za učitelja in za učenca težaven, vendar otroci kažejo veselje do učenja in bi bil uspeh popolnejši, ako bi starši svoje otroke bodrili z marljivemu učenju. — Je pa še nekaj takih Nemcev tu, ki hočejo razširjati zli nemški duh. Omalovažujejo sedanjí preobrat v šolah ter škodijo s tem ugledu slov. učiteljstva in vzgoji lastnim otrokom. — Pred par dnevi je dobil tu živeči žel. uradnik v p. bivši nadporočnik Müller od razrednice slov. opomin, naj doma opozori, oz. kaznuje svojega otroka, ki je v šoli neposlušen in nemiren, dasi bi sicer lahko bil dober učenec. Ta nemški prihodnik pa ni storil svoje očetovske dolžnosti napram lastnemu otroku, temveč se je razljutil nad šolskim vodstvom ter slovenski opomin vrnil z opombo: »Zuschriften in einer mir fremden Sprache wandern das nächste mal in den Papierkorb«. — Ako si posamezni Nemci v Jugoslaviji upajo na uraden dopis javno tako odgovarjati, je naravno, da učiteljstvo ne bo v njih dobilo zaželjene podpore pri vzgoji njih otrok. Taki brezposelni hujskači, ki sicer mrzijo Jugoslavijo, ki jim pa izvrstno diši naša prehrana, še vedno stanujejo po naši dolni, medtem ko mora naše učiteljstvo zaradi pomanjkanja stanovanj v najprimivnejših prostorih po gostilnicah za drag denar stanovati. Ako bi si Slovenec dovolil v slovensčini tak odgovor na uraden opomin v Nemški Avstriji ali na Madžarskem, bi dobil takoj zasluženo plačilo. Milo za drago tiče tudi onim tujcem v Prevaljah, ki sovražijo in žalijo naš uradni jezik!

— Iz Črnomaljskega okraja nam pišejo: Pri zadnji razdelitvi učiteljske aprovizacije v črnomaljskem okraju so je bili deležni samo učitelji (odnosno učiteljice), dočim so bile soproge in otroci popolnoma ma prezrti. — Prosimo pojasnila, kam sodijo učiteljske družine, ako ne k učiteljski aprovizaciji? Pri uradniških aprovizacijah se štejejo vsi člani družine. Čemu pri nas izjema? (Op. uredn.: Učiteljske družine se vsekakor štejejo k učiteljski aprovizaciji. Tako je n. pr. v Ljubljani, pa tudi drugod ne bo drugače. Ker morajo jesti tudi učiteljske žene in otroci, jim mora pre-

skrbljevati živila učiteljska aprovizacija. Drugega pripomočka ni.)

— »Društvo belgrajske šolske omladine.« V Belgradu so osnovali društvo pod tem imenom; smoter mu je organizirati delo omladine na kulturnem in umetniškem polju, pa tudi na polju športov. To društvo je asimiliralo v sebi vsa nekdanja dijaška udruženja. Člani so študenti, dijaki višjih razredov srednjih šol in dijaki umetniških šol. Društvo deluje v sporazumu z ostalimi sličnimi društvi v Jugoslaviji. Naslov. društva je: Belgrad, Kralja Milana ulica št. 92.

— Čipkarske tečaje in njih učiteljstvo kakor tudi pletarske tečaje in njih učiteljstvo na slovenskem ozemlju (tudi na zasedenem) je deželna vlada prevzela v svojo oskrbo. Učiteljstvo je začasno uvrstila v status Ljubljanske državne obrtne šole, ki je obenem prevzela vrhovno vodstvo čipkarskih in pletarskih tečajev. Plače učiteljstva so nakazane pri ravnateljstvu državne obrtne šole, in sicer od onega dne dalje, s katerim je bila plača od bivše Avstrije ustavljena.

— Črne koze na Vinici v Beli Krajini. Ker so se na Vinici v Beli Krajini pojavile črne koze, so šolo dne 6. t. m. zatvorili.

Srednješolske vesti.

Osebnosti. Licejskim učiteljicam Fridi Klčevići, Mariji Wirglerjevi, Mariji Wessnerjevi in Albini Ramovševi v Ljubljani je podelil poverjenik za uk in bogočastje naslov profesorice.

Preureditev profesorskih plač. Po novi regulaciji učiteljskih plač dosežejo tudi učitelji na meščanskih šolah prejemke VII. činovnega razreda državnih uradnikov, torej iste najvišje dohodke, ki so jih dosegli dosedaj učitelji na srednjih šolah in učiteljicah, razen nekaterih ravnatelj. Komisija za enotno ureditev uradniškega vprašanja je, upoštevajoč želje stanovske organizacije srednješolskih učiteljev, izdelala načrt naredbe o delni preureditvi službenih prejemkov učiteljstva na državnih srednjih šolah in učiteljicah. Po tej naredbi se pomaknejo vsi glavni učitelji in vse glavne učiteljice na učiteljicah v VII. čin. razred, ko dobe tretjo petletnico, in v VI. činovni razred, ko dobe peto petletnico. Za povišanje v višji činovni razred se zahteva zadovoljivo službovanje v zadnjem petletju, ko dosežejo navedeni učitelji, oziroma učiteljice 29. službeno leto, dobe osebno doklado letnih 600 K, ki se šteje v pokojnino. Ravnatelj srednjih šol in učiteljci se uvrste takoj pri imenovanju v VI. činovni razred. Maksimalna doba v kateri mora vsak suplent postati definitiven, se skrajša od 8 let na 6 let. Nagrade za nadure se zvišajo za 100 odstotkov. Naredba obsega tudi določbe o plači suplentov, dalje posebne določbe o vadniških učiteljih in učiteljih glasbe in telovadbe. Ker zahteva naredba zvišanje državnih izdatkov, se pošlje s priporočilom finančnemu ministru v Belgrad v odobrenje.

Srednješolske organizacije — dovljene na Hrvatskem. Sporazumno s poverjenikom za uk in bogočastje dr. Rojcem je dovolil v Zagrebu nadzornik srednjih šol dr. Bosanac, da se smejo srednješolske organizirati in prirejati shode.

Književnost in umetnost.

Spominu Ivana Cankarja (1876—1918). V prid Cankarjevemu spomeniku izdali njegovi prijatelji. Založila »Omladina«, Ljubljana 1919. Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 33. — Vsebina: Oton Zupančič: Posmrtnica; dr. Ivan Lah: Nekrolog; Zoilka Kveder-Demetrovičeva: Prigodno smrti; Oton Zupančič: Slovo ob rakvi; Alojz Kraigher: Ob sedmini; Djordje Čirić: U spomen Ivanu Cankaru; dr. J. Štebinger: Cankarjevi spisi; aforizmi iz Cankarjevih spisov. — Dar prijatelj — spominščica na grob — odprta vrata v kraljestvo Cankarjeve umetnosti. — I.

Dr. R. Nachtigall: Južno-slovansko-italijansko sporno vprašanje v luči nekaterih znanstvenih podatkov. — Izdala in založila »Omladina« 1919. Tiskala Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Str. 19. Cena 1 K. — Naš odlični znanstvenik, vseučiliški profesor dr. R. Nachtigall, dokazuje na temelju najzanesljivejših virov, da nimajo Italijani do našega, sedaj zasedenega ozemlja nobene pravice. Slovani tvorijo tod prvotnejše prebivalstvo, sedanji Italijani na naši zemlji pa niso potomci Staroromanov, nego so priseljenci, ki so se mnogo pozneje z nasiljem vrinili v naše narodno telo. Z jasno razpravo je pisatelj znanstveno dokazal, da nimajo italijanske aspiracije po našem ozemlju nikake opravičenosti. — I.

Narodna umetnost. Višji šolski svet v Ljubljani je izdal sledeči razpis: I. Vsem okrajnim (mestnim) šolskim svetom,

2. ravnateljstvom vseli srednjih šol in učiteljic v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani. Bivši deželni šolski svet v Ljubljani je priporočil z razpisom z dne 18. junija 1918, št. 3647, zbirko »Narodnih vezenin na Kranjskem« v rlo delo profesorja risanja na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani, Alberta Siča, ki je izšlo v založbi knjižarne lg. pl. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani, ter to zbirko odobril kot pomožno knjigo za ženska ročna dela in 3. in 4. del tudi za prostoročno risanje na ljudskih in meščanskih šolah, na moških in ženskih učiteljicah ter na mestnem dekliškem liceju v Ljubljani. —

Imenovani profesor je zbral tudi vzorce našivov in vezenin na starih kožuhih ter vzorce pirhov, ter jih namerava izdati v lastni založbi. —

Ker imajo vse te zbirke namen, domačo slovensko ornamentalno umetnost rešiti pozabljivosti, ter jo na-novo oživiti in uvesti v slov. umetne obrti, a tudi svetu pokazati kulturno slovenskega naroda, in ker se naposled dajo uporabljati pri prostoročnem risanju na vseh ljudskih in srednjih šolah ter na učiteljicah, višji šolski svet znova najtopleje priporoča vsem ravnateljstvom srednjih šol in učiteljic v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani v nabavo za poedine šole kot kulturni prispevek in kot pripomoček za risanje, oziroma za ročna dela. —

Sestinsedemdesetletna zbirka »vezenin«, od katere sta že izšla I. in II. del (K 8.50 in K 7), stane okroglo 45 K, štiriindvajsetletna zbirka vzorcev na kožuhih bi utegnla stati 12 K, desetletna zbirka pirhov pa okroglo 5 K. —

Ker namerava, kakor rečeno, profesor Sič izdati zadnji dve zbirki v lastni založbi in bi mogel to storiti le tedaj, ako dobi zagotovilo, da si naroče ti dve zbirki vse slovenske šole, se priporoča, naj se obrnejo vsa ravnateljstva in vodstva naravnost na profesorja Alberta Siča ter naroče pri njem ti zbirki. — Pristavek ad 1): O tem se obvestijo vsi okrajni (mestni) šolski sveti z naročilom, da naj opozore vsa vodstva (ravnateljstva) podrejenih ljudskih (meščanskih) šol na vse zbirke ter jim zlasti priporočajo naročitev zadnjih dveh zbirk pri profesorju Albertu Siču. — Pričakujemo za trdno, da ne bo šole, ki ne bi upoštevala tega razpisa. Naša dolžnost pa je tudi, da pridejo vse te zbirke med narod, ki so mu namenjene, zato priporočamo, da si jih naroče tudi privatniki, zlasti žene in dekleta. Da je nabava lažja, si more vsakdo naročiti vsa ta dela tako, da dobiva na mesec po dva zvezka po 2 K.

Der Mord von Sarajevo und Tiszas Schuld an dem Weltkrieg. Spisal dr. J. A. Žibert. Umor v Sarajevu. (Dostavki h gorenji brošuri). Spisal I. Dolenc. — Dve velezanimivi in pa prav poučni brošuri, ki nam vsaj deloma razkrivata one dvorne intrige, katerih je moral biti naš pokojni habsburško-lotarinški dvor tako poln, da je slednjič moralo priti do katastrofe. Avtor dr. J. A. Žibert, po poklicu duhovnik in knjižničar na univerzi na Dunaju, je pač le malo posvetil v ono tajinstveno vprašanje, ki pretresa ves civilizovani svet, kdo je nanreč zakrivil sedanji svetovni požar. — e - a.

Rezervni sklad Zaveze.

»Znamenja kažejo, da bo morala deputacija (učiteljska) v najkrajšem času na pot v Belgrad. Če pa bodo prispevki tako počasi kapali, ne bo citiranega sklepa mogoče izvršiti v tekočem letu. To bi bilo v nedogledno škodo vsemu učiteljstvu. Več danes ne moremo povedati. Kdor se zaveda svojih dolžnosti — ta jih naj stori! Prosili in opominjali ne bomo nikogar, a tudi nihče ne bo smel krivde zvrčati na druge!« — Tako se glasi pripomnja k VIII. izkazu rezervnega sklada Zaveze v št. 6. »Uč. T.« — Vedno mi brani po ušesih, odkar sem jo prvič prečital. Čital sem jo večkrat, misleč in upajoč, da zasledim v njej vendarle kako mesto, ki mi razprši črnogledi pesimizem, ki mi je zazijal nasproti ob prvem nje čitanju. Zaman! Čim večkrat čitam omenjeno pripombo, tem bolj črna in tem temnejša vstaja pred menoj naša prihodnost za slučaj, da bi ne mogla naša deputacija izvršiti svoje misije o pravem času bodisi iz tega ali onega vzroka. Naj žalostneje izpričevalo naše stanovske zavdnosti pa bi tvoril vzrok: pomanjkanje gnotnih sredstev, ki bi ga zakrivilo oni pripadniki našega stanu, ki jim je celo znesek borih 5 K prevelik, da bi ga žrtvovali v dosega neprecenljivih skupnih naših stanovskih in šolskih koristih. Mar mislite prizadet, da je z zadnjo regulacijo naših plač res že vse doseženo, kar nam pripada po pravici in pravih demokratizma?! Kaj še! To je šele prvi klin na lestvi do naših vsestranskih pravic, gnotnih in pravnih. Mnenja sem, kakor tovariš urednik, da namreč: »Več danes ne moremo po-

vedati!« Sicer pa je pokazal »Uč. Tov.« v zadnjem času na to in ono izmed kričečih razmer z ozirom na naš stan in šolstvo takorekoč s prstom. Vas li vse to nič ne dirne?!

Da se z opustitvijo nameravane deputacije nepregledna škoda našemu stanu prepreči, naj si Zaveza izposodi potrebno vsoto, s pomočjo katere naj pošlje učiteljsko deputacijo v Belgrad o pravem času, da se ne bo kaj zamudilo. V ta namen izposojeni znesek naj se v povračilo razdeli na učiteljstvo, včlanjeno v Zavezi, od računski seveda že v to svrhu vplačano vsoto in prispevajoče člane. V smislu tozadavnega sklepa upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918 je v vplačilo tega organizacijskega davka vsak član Zaveze tako obvezan kot vplačevanja udne. Naj se torej imenuje »organizacijski davek«, ne pa »prostovoljni organizacijski davek«.

Fr. Zupančič.

Za rezervni sklad Zaveze.

Prostovoljni organizacijski davek. (Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. dec. 1918 X. izkaz.)

Učiteljstvo na Ciril-Methodovih šolah in na bivši pripravnici v Trstu 540 K, in sicer po 20 K: Gangl E. in Pretnar Miroslav; po 10 K: Čeh Egidij, Čok Andrej, Dimnik Ivan, Dimnik Slavoj, Katnik Valentin, Kos Fran, Mahkota Karel, Marinček Fran, Petrovec Ciril, Ribič Josip, Šeme Anton, Škabar Matija, Vrščaj Ivan, Vouk Anton, Vračar Ivan; Marija Arriglerjeva, Nikolina Carcovičeva, Antonija Cerarjeva, Ana Črnagojeva, Valerija Čučkova, Josipina Delkinova, Marija Dolenčeva, Vida Krsnikova-Dimnikova, Mira Engelmana, Roža Goljeva, Olga Goljevščkova, Ana Gantarjeva, Pavla Hočevarjeva, Amalija Hartmanova, Marija Herenova, Eleonora Berkočeva, Marija Kmetova, Helena Kraigherjeva, Albina Lahova, Ivanka Mahničeva, Dana Nagujeva, Milena Perhavčeva, Ljudmila Pirjevčeva, Ljudmila Plaparjeva, Roza Ribičičeva, Milena Rohrmanova, Hermína Slekovičeva, Ana Švagljeva, Ljudmila Urhova, Dora Vinškova, Nada Vinškova, Olga Vrbičeva, Vida Vrtovčeva, Ema Zamejčeva, Elizabeta Žgurjeva. — Po 30 K: Vrbič Mihajl — (Čestitamo k tridesetletnici poroke!); Kosec Miško — Bučka. Po 20 K: Učiteljstvo v Slivnici pri Mariboru. Po 10 K: Režek Juraj — Ljubljana; Lunaček Aleksander, Brezovar Matija, Marija Brolihova — St. Rupert na Dolenjskem; Bertonec Josip — Kovor pri Trzinu; Franica Bezeljakova, Bezeljak Ivan — Žalna; Rošker Fran, Marija Arnuševa — Trbonje p. Vuzenica; Kopal Josip — Grahovo pri Cerknici; Korbar Avgust — Preserje pri Ljubljani; Jezeršek J. — Križe pri Trzinu; Mikolič Ljudvik, Ljudmila Bukovičeva — Črnomelj. Po 6 K: Lea Rottova — Jurkloster pri Laškem. Po 5 K: Anica Čopova — Žirovnica; M. Potočnikova — Breznica; Hvala Karmen — St. Rupert na Dolenj.; Rape Andrej — Ljubljana; Marijana Sirmikova, Andja Misljeva, Ela Kosmačeva — Grahovo pri Cerknici. — Današnji izkaz 801 K. Prej izkazanih 1735 K. Skupaj 2536 K.

Ivan Petrič, Ljubljana — Sp. Šiška.

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

Naročniki pošiljajo zadnji čas razna poročila, vprašanja, reklamacije i. dr. in nakazujejo denar, namenjen v razne svrhe (konvikt, rez. sklad i. dr.) enkrat na uredništvo, drugič na upravništvo ali celo Učiteljski tiskarni. S takim zmedenim postopanjem povzročajo le nepotrebne pisarije, pota in vknjiževanja. — Upravništvo ima opravka le z izpremembami v naslovu — ki naj se pa takoj in točno podajajo! — reklamacijami in prejemama edino le naročnino za »Učiteljski tovariša«. — Naslov upravništva stoji na čelu lista. — Kdor ima kako željo glede premembe naslova (služb. mesta, pošte), naj jo nemudoma naznani upravništvu, ki prireja nove naslove za tisk!

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Pokojnina: 1. V današnji številki objavljamo naredbo, ki odgovarja na Vaše vprašanje. Izračunajte sami! 2. Ne!

V. J., poštni pečat Mozirje: Na anonimne stvari se ne oziram. Sicer pa — berite in sodite!

Izdajatelj in odgovorni urednik: Fran Marolt. Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ne pozabite na rezervni sklad Zaveze!